

Utsnitt ur *Skönhet för alla* av Ellen Key, 1899.

” Hur falsk den föreställningen är att skönhet i hemmen endast vinnas genom rikedom, det ser man bland annat i de hem som är överlastade med meningslösa lyxföremål och konst saker. Där finns inget djupt skönhetsbehov, ingen personlig smak, som gjort sitt urval eller givit föremålen en tydlig plats. Där är de mest sammanhangslösa ting hopförda och ordnade av tapetseraren! I sådana rum, fulla av draperier och braskuddar, skärmar och mattor, porslinsmålningar och glödritningar, statyetter och tavlor, grips den skönhetsälskande av en lidelsefull längtan till raka motsatsen, till enheten och enkelheten i ett gammaldags lantrum med stela, uppradade möbler, vita nättelduksgardiner och tomma väggar! Men han vet att sådana rum numera sällan finns och att det intetsägande skall möta honom även i de mest avlägsna trakter i form av Makartbuketter, japanska solfjädrar, målade tallrikar, pressade brons- eller mässingsprydnader, skära och blå vaser m.m. Och till detta kommer att arbetsbordet ofta är för litet eller placerat så att ljuset kommer från höger istället för vänster, att lampan är för hög eller för låg, att sängarna är för trånga, att gardinerna utestänger dagern. Med ett ord: att all denna fulhet hindrar såväl ett lätt arbete som en stärkande vila och att man därför omedelbart hämmar sitt arbete genom likgiltighet för den grundläggande saken och omedelbart ökar det genom ansamlandet av krimskrams som skall hållas rent och som är i vägen!

Någon sade, om ett annat land, att ”de som har pengar har ingen smak och de som har smak har inga pengar”. Men under slutet av 1800-talet kan man om Sverige säga att där skydde smaken rikedom i lika hög grad som fattigdomen och blev därmed alldeles hemlös. De flesta kvinnor visade inte ens så mycket smak att de värdesatte ett stilfullt, gammaldags hem, om de ärvt ett sådant, eller kunde omforma det för den nya tidens krav utan att alldeles förstöra dess egenart. Alla dessa nu vanställda rum skulle ha kunnat se behagliga ut om man endast haft de möbler i dem, som verkligen behövdes. Ifall man på väggarna satt upp några träsnitt eller fina fotografier eller ifall man i en enkel gulbrun eller grönbrun lerskål, en sådan som man får för tjugufem öre på torget, arrangerat några grenar. Ifall allt krimskrams varit borta och endast enkla glas med blommor stått på byrån och några böcker hade legat på bordet. Ifall rummets färger varit samstämda istället för att skära sig mot varandra och alla fula handarbeten varit utbytta mot enkla hemvävda dukar, mattor och gardiner.

En amerikansk författarinna berättar att hon en gång kom till ett blockhus i Västern och då hon trädde in i rummet greps hon genast av den lika oväntade som behagliga känslan att hon befann sig i ett hem inrett av en kvinna med smak. Väggarna var endast av stockar, bordet av omålat trä, sittplatserna av packlårar. Men dessa var klädda med nankin i en varm gulbrun färg, med en rak bård av blått band liksom även gardinerna och bordsduken. En ljus halmmatta låg på golvet och en vas med vildblommor och några böcker var de enda prydnaderna. Men dessa enkla medel gav ändå rummet, långt borta från kulturens rikare möjligheter, ett intryck av bildning och harmoni.

Ett ungt konstnärspår som inte hade råd att beställa ens de enklaste möbler gjorde själva hela möbleringen till sitt vardags- och matrum av packlårar, en utväg som naturligtvis inte rekommenderas som så praktisk att efterfölja, utan här endast nämns som exempel på hur man i nödfall kan klara sig. Matbordet och fruns sybord utgjordes av en större och en mindre packlår, vars bottnar man behållit men sågat ut sidorna på så att endast fyra ben var kvar. En annan lår blev serveringsbord eller ”buffetvagn” bara genom att den vändes med botten upp.

Vägghyllor fick man genom att man på ett par mindre lådor behöll botten, och ena kortsidan eller långsidan, och skar ut de andra sidorna, så att de endast bildade en kant med kraftiga linjer. Taburetter fick man av fyrkantiga packlådor, vars sidor som stod mot golvet skars ut i halvcirkel. Allt detta målades nu i rött eller vitt, med dekorativa blommor här och där. På bord och "buffetvagn" lades hemvävda, vita fransade dukar och på vägghyllorna sattes gamla ler- och träkärl upp. Två andra packlådor ställdes i vinkel mot varandra i ett hörn och på dem breddes bondvävnader och bänkdynor ut, så att det av detta blev den trevligaste lilla hörnsoffa.

Genom några veckors eget arbete skapade detta unga par på så sätt ett stilfullt, hemtrevligt rum som i ören kostade dem vad andra gett ut i kronor, ofta utan att ge samma behagfulla resultat. Nuförtiden har påläggsömmen återupptagits, varigenom man med jämförelsevis lite arbete kan få ett vackert resultat till bårder på dukar och förhängen, till kuddar och dylikt, om detta arbetssätt används med smak för färger och mönster. Ännu enklare arbetssätt finns för liknande ändamål. Men eftersom tid inte bör offras på dåligt material och bra material är dyrt, blir dessa handarbeten aldrig billiga. De hemvävda gardinerna och bordsdukarna med enkla mönster och vackra färgsammanställningar blir i de flesta fall såväl det mest hållbara som det billigaste.

”